

Jeolojik Rotalar ve Jeoturizm “Yol hikâyeleri”

Rotanızda küçük bir değişiklikle alışıldık turizm faaliyetinizi jeoturizme dönüştürebilir, daha renkli hale getirebilir ve doğanın dantel gibi işleyerek milyonlarca yılda oluşturduğu jeolojik miras alanlarını görebilirsiniz.

Bir kısmı “Türkiye Jeolojik Mirası Araştırma Projesi” kapsamında öncelikli proje uygulama alanı olarak belirlenmiş olan taşlaşmış ağaçlar, fosil yatakları, kanyonlar, deltalar, kumul yapıları; traverten, lapy, obruk, şelale, mağara gibi karstik yapılar, doğal fokurdaklar, buzul gölü, soda gölü, tuz gölü gibi özel göller; antik maden ocakları, kalış ve kireç kabukları gibi özel oluşumlar; kaldera, maar, dev bazalt sütunları, bazalt gülleri, curuf konileri, pillov lavlar, genç volkanik oluşumlar, buzul vadileri, sirk gölleri, buzul çökelleri, oolit kumları ve peri bacaları gibi jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlarla süslenmiş büyüğü coğrafyalar onları fark etmenizi bekliyor.

Rotanız İç Anadolu'dan geçiyorsa, Ankara'nın 75 km kuzeybatısındaki Pelitçik Köyü'nün Kuztepe mevkiindeki 23-15 milyon yıl önceye (Erken Miyosen) tarihlenen göl çökelleri içinde yer alan ağaç fosilleri, "Pelitçik/Çamlıdere Taş Ağaçlar Ormanı Öneri Jeopark Alanı" var. Genellikle çam ve meşelerden oluşan bu taşlaşmış ağaç ormanı, silisçe zengin suların bitki hücrelerinin içine girerek, bitki kalıntılarını silisleştirilmesi sonucunda oluşmuş. Burada, 10 farklı ağaç türü fosilleşmiş. Sonra rotanızı Çamlıdere ve Güvem-Sabunsuyu bazalt platosuna çevirebilirsiniz. Bazalt platosunda, kendinizi başka bir gezegendeymiş gibi hissedeceksiniz. Çok sıcak ve akışkan olan lavların yüksek basınçla ve sürekli olarak fışkırması bazalt platolarını oluşturuyor. Bazalt sütunları ise yanardağlardan püsküren lavların yüzeyde aniden soğuması sonucunda oluşan dikey, sütun şeklindeki yapılar. Lavların nasıl olup da bu kadar düzgün sütunlar oluşturduğuna şaşırp kalacaksınız. Benzer bir alan da, Boyabat-Kururay köyünde (Sinop) var. Burada, vadi içindeki dev bazalt sütunlarına hayran kalacaksınız.

Nevşehir yöresi, Kapadokya Platosu olarak tanımlanıyor. Platolar yükseklikleri 500 metreden, birkaç bin metreye kadar çıkabilen geniş ve yüksek düzlükler. Bu platoda yer alan "Göreme Tarihi Milli Parkı" öncelikli jeopark alanı olarak önerilmiş. Platoda, peri bacaları gibi jeolojik şekillenmelerin farklı süreçlerini temsil eden jeomorfolojik yapılar var. Peribacası, yanardağların püskürttüğü tuf malzemesinden oluşmuş vadilerde ve platolarda, yağmur ve rüzgârın aşındırmasıyla oluşan yeryüzü şekilleri. Bunlardan bazılarının üzerinde, ignimbrit adı verilen, alttaki tuf kayalarına göre daha sert ve kolay aşınmayan volkanik kayalar şapka gibi duruyor. Ayrıca Kaleci-tepe maarı ve Acıgöl kalderası da, alanda görebileceğiniz diğer jeolojik miras öğeleri. Maar, volkan patlaması sonucunda oluşmuş çukurlara deniyor. Kalderalar ise volkan konilerinin ağız kesimlerinin çökmesiyle oluşan geniş ve derin çukurluklar. Bunların içinde genellikle su bulunuyor.

"Karapınar Öneri Jeopark Alanı" maarlar, obruklar, traverten konileri, volkan konileri, lav örtüleri, kumul yapıları, gaz ve sıcak su kaynak alanlarını kapsıyor. Ülkemizde bilinen 10 maardan altısı bu alanda. Bunlardan en büyük olanları Meke, Acıgöl ve Kütören maarları. Mekte de maar oluşumundan sonra ikinci bir volkanik evre gerçekleşmiş ve gölün ortasında büyük bir volkan konisiyle, etrafında irili ufaklı parazit koniler oluşmuş. Acıgöl Maarı içinde traverten oluşumları devam ediyor. Göl kenarlarında volkanik kökenli gaz çıkışlarının saptanması, volkanik etkinliğin tam olarak sona ermediğini gösteriyor. Maarın yamaçlarında çapraz tabakalı bazaltik tüfler ve volkanizmaya ait özel tabaka şekilleri ilginç görüntüleriyle dikkatinizi çekecek.

Obruk, yeraltındaki mağaraların tavanlarının eriyip incilmesi ve çökmesiyle oluşan büyük çukurlara verilen ad. Karapınar jeopark alanı içinde yer alan obruklar, Neojen yaşlı (23-5 milyon yıl önce) görsel nitelikteki kireçtaşları içinde oluşmuş. Bu obruklar, alanın kuzeybatısındaki Cihanbeyli travertenlerinden, güneydoğusundaki Akgöl düdenine doğru çizgisel bir hat üzerinde yer alıyor. Büyük ölçekli toplam 20 obruk var. Bunlardan Çıralı obruğunda ve Yılanlı obruğunda olduğu gibi 7 tanesinin içinde su var. Bazıları birkaç metre derinlikte yani sığ, bazıları ise 300 metreden daha derin. Jeopark alanında, Karapınar'ın kuzeyindeki Bolluk Gölü civarında, bir kısmının içinde su bulunan 40 civarında traverten konisi var. Ereğli civarında ise yol boyunca traverten sırtlarını gözleyebilirsiniz. Bunlar, suların yüzeye çıktığı çatlaklar boyunca travertenlerin sırt şeklinde olduğu özel morfolojik şekiller. Sıklıkla karşılaşacağınız bir diğer oluşum ise kum sırtları ve çöl kumulları. Anadolu'nun ortasındaki çöller şaşırtıcı. Cihanbeyli-Kuşca beldesindeki Celilboğazı-Kuşca vadisi ise peri bacalarıyla panoramik görüntüler sunuyor. Celilboğazı vadisinde, Geç Miyosen-Erken Pliyosen (4-2 milyon yıl önce) dönemine ait göl çökelleri, volkaniklerle ardalanmalı olarak yüzeyliyor. Çökel kayaların su ve rüzgâr erozyonuyla aşınması, değişik jeomorfolojik oluşumları gerçekleştiriyor.

Pelitçik Çamlıdere Taş Ağaçlar Ormanı'nda bir ağaç fosili

Çıralı obruğu

Rize Verçenik Dağı / Kapılı Göller

Gezi rotanız Doğu Karadeniz'e doğru ise coşkun akan derelerin büyük bir azimle oyduğu derin vadiler, şelaleler, mağaralar, buzul gölleri ve buzul vadileri jeolojik rotalarınızı süslüyor. Buzul vadisi, buzulun eğim aşağı yavaş yavaş hareket ederken aşındırmayla oluşturduğu U şeklindeki vadilerdir. En güzel örnekleri Kaçkarlar'dadır. Anzer vadisi, Verçenik buzul vadisi unutamayacağınız coğrafyalardır. Akırgel şelalesi, Gelin-tülü şelalesi, Ağaran şelalesi ve Palovit şelalesi sizleri büyüleyecek. Gümüşhane yöresine geldiğinizde, "Artabel Havzası öne-ri jeopark alanı" kanyonlar, mağaralar, şelaleler, buzul gölleriyle dolu. Mağaralar, suların kireçtaşlarını eritmesi sonucunda oluşan boşluklar. Mağaralarda, tavandan sızan kireçli suların

içindeki karbondioksitin uçmasıyla sarkıtlar, suların damladığı tabanda da dikitler oluşuyor. Bunlar, zaman içinde birleşerek sütunlar oluşturabiliyor. Karaca mağarasında bunların en güzel örnekleri var. Artabel Havzasında, Abdal Musa çevresinde on sekiz, Artabel'de sekiz buzul gölü var. Bu göllerin sayısı ve büyüklükleri mevsimlere göre değişiyor. Tarihi İpek Yolu ve Gorom (Korum) vadisi kocaman fosilleri ve yapısal ve litolojik oluşumlar gibi görsel jeolojik zenginliğinin yanı sıra kiliseler, şapeller, manastırlar, kaleler, kemer köprüler ve eski Maden yerleşkesindeki taş evler ile zengin bir tarihi dokuyu harmanlayarak size müthiş bir görsel şölen sunacak. Gümüşhane'ye 10 km uzaktaki Gorom vadisi, kanyon vadi tipinde. Kanyon vadi,

Güvem bazalt sütunları

Meke gölü

Fikret Çökçüoğlu

Hasanboğuldu-Sutuveren şelalesi

akarsuların derinlemesine aşındırmasıyla oluşan vadi tipi. Bu vadilerde eğimi 90 dereceyi bulabilen dik yamaçlar oluyor. Cehennem deresi kanyonu ve Tomara şelalesi gibi jeolojik miras alanlarını da görerek buradaki rotanızı tamamlayabilirsiniz.

Homeros destanlarının geçtiği Troia antik kentine ev sahipliği yapan Çanakale, öncelikli jeopark önerilerinden olan Biga Yarımadası ve Gelibolu alanlarının da turizme açılmasıyla benzerlerine fark atacak. Bölgede antik maden ocakları, şelaleler, kanyonlar, kumtaşlarındaki heykelimsi görüntüler veren sediment yapılar, tuz oluşumları ve volkanik yapılar yol boyu jeositleri olarak doyumsuz görüntüler veriyor. Gelibolu Şehitliği Milli Parkı'nda yapacağınız yakın tarih kültür geziniz, jeolojik

miras unsurlarıyla zenginleşecek. Gelibolu'daki Kemikli burun ve Yıldız koyu kumtaşlarında olduğu gibi, kumtaşının aşınmasıyla oluşmuş doğal heykeller size fantastik bir dünyanın kapılarını açacak. Gökçeada Peynir kayalıkları da benzer görüntüleriyle şaşkınlıkla izleyeceğiniz jeolojik oluşumlar. Yakın yörede, Bozcaada ve Marmara Adası'ndaki antik mermer ocakları da görülmeye değer. Ayrıca Biga Yarımadası'nda, Kestanbol, Akçakeçili ve Koçali antik granit ocakları, Astria (Kartaldağ) antik altın madeni, Balya kurşun-çinko madeni gibi antik maden işletmeleri ve antik galeriler de çok ilginç. Beybaşı civarında, hemen yol üzerinde görebileceğiniz ilginç dairesele şekiller gösteren özel silisli yapılar, Karaömerler civarında göreceğiniz mantar şekilli ignimbritler, Umurbey baraj gölü yamaçlarında, Erdağı ve Taştepe'deki (Ezine) sütun bazaltları ve 12 milyon yıl yaşlı (Miyosen) at fosillerinin bulunduğu Kumburnu, özel çökel yapıları ve morfolojileriyle görsel bir şölen sunuyor. Hasanboğuldu-Sutuveren şelalesi, Tuzla, Şahinkaya köyü dev kazanı da rotanıza alabileceğiniz diğer jeolojik oluşumlar.

"Kula (Manisa)-Yanık Ülke Jeopark alanı" Türkiye'nin ilk jeopark alanı olarak kapılarını açmaya hazırlanıyor. Strabon'un (MÖ 54-MS 24) anlatılarına göre, Kula'nın antik adı *Katakekaumene*. Burası zaten bir kentsel sit alanı. Çevresindeki arkeolojik kalıntılara peri bacaları, Emir kaplıcaları gibi jeotermal sahalar, Gediz civarındaki doğal fokurdaklar, bazalt sütunları, bazalt gülleri ve lav akıntıları gibi volkanik oluşumlar jeolojik miras alanları olarak eşlik ediyor. Kapsadığı volkanik kayaların zenginliği nedeniyle "Yanık Ülke" adı altında jeopark alanı olarak hayata geçecek. Bölgede 1,1 milyon yıl öncesinden, 12 bin yıl öncesine kadar devam eden dönem boyunca, birbirinden farklı üç volkanik faaliyet sürecinin izleri var. Bu izler olağanüstü şaşırtıcı bir topoğrafya sunuyor. Burada 80'den fazla volkan konisi, kraterler ve henüz sıcakmış gibi görünen genç bazalt akıntılarıyla bir volkanik cümbüş var. Çakallar bölgesinde ise 12 bin yıl önceye tarihlenen insan ayak izleri taşıyan volkanik çökeller var. Bu ayak izi fosilleri, dünyada sadece birkaç özel alanda bulunuyor. Buradakiler, nemli volkanik kül tabakası üzerinde yürüyen üç insan tarafından bırakılmış. İzler, daha sonra curuf katmanları altında kaldıkları için korunmuş.

Fikret Çökçüoğlu

Karabiga

Fikret Çökçüoğlu

Bafa Gölü lagünü

Kuşadası (Aydın) civarında iseniz “Dilek Yarımadası/ Büyük Menderes Deltası Milli Parkı” önerilmiş durumdaki öncelikli jeopark alanlarından. Burada delta ve lagün oluşumları görsel bir jeolojik şölen sunuyor. Deltalar akarsuların deniz ya da göllere ulaştığı yerlerde taşıdıkları maddeleri bırakmasıyla oluşan üçgen şekilli biriktirme yapıları. Deltanın oluşabilmesi için, ulaştığı kıyının sığ ve sakin olması, akarsu ağzındaki eğimin ise az olması gerekiyor. Dilek Yarımadası’nda, Prien antik kenti önünde uzanan lagün ve Büyük Menderes Irmağı’nın taşıdığı alüvyonların birikmesiyle Ege Denizi’nden ayrılmış olan Bafa Gölü lagünü çok güzel örnekler. Lagün, dalga ve akıntıların taşıdığı materyalin küçük koyların önünde birikmesi sonucunda oluşuyor. Biriken materyal zamanla koyun önünü tamamen kapatarak denizle ilişkiyi koparıyor. Halk arasında “deniz kulağı” olarak da bilinen lagünlere “kıyı set gölü” adı verildiği de oluyor. Denizle lagün arasındaki set mevsimsel olarak genişleyebilir. Bu setin üzerinde, sabit ya da hareketli kumullar gibi kıyı şekilleri de oluşabilir. Bu rotada da, taş evler ve arkeolojik kalıntılar jeoturizm faaliyetinize renk katacak.

Turistik rotanız Doğu Akdeniz’e yönelmişse “Mut (Mersin) Miyosen Havzası” öneri durumundaki öncelikli jeopark alan-

larından biri. Burada resif oluşumuna dair kitaplardan öğrenilmiş tüm bilgiler sınanabilir, fosil yatakları görülebilir, lapy, dolin, uvala, polye gibi kireçtaşlarının erimesi ile oluşmuş yapılar ve aşındırma yapıları en güzel örnekleriyle görülebilir. Lapyalar yağmur veya kar sularının kireçtaşı kayalarının yüzeyinde açtığı oluk şeklindeki erime yapılarıdır. Bu oluklar, sanki kireçtaşı yüzeyi baştan sona parmakla çizilmiş gibi, genellikle birkaç santimetre derinliğinde oluklu bir yüzey görüntüsü verir. Lapyaların birleşmesiyle dolinler oluşuyor. Dolinler çapları en fazla 1000 metre olabilen, dairesel yapılar. Dolinlerin tabanında karakteristik olarak kırmızı toprak bulunur. Tarım açısından son derece uygun koşullar yaratan bu toprakları takip ederek dolinleri fark edebilirsiniz. Dolinler birleşerek uvalaları, uvalalar birleşerek daha büyük düzlükleri (Mut Polyesi gibi) oluşturuyor. Aşağıda, sizi muhteşem Göksu deltası bekliyor. Bu deltada Paradeniz lagün alanını, güncel ve fosil kumulları, hâkim akıntıya ve rüzgâr yönüne göre durmaksızın değişen kıyı şekillerini görebilirsiniz. Yolunuzun üzerinde Cennet-Cehennem obrukları ve Astım mağarası var. İklimsel olarak oluşan karbonlaşma faaliyetlerinin ürünü olan kaliş ve kireç kabukları ise Mersin ve Adana yöresine özgü özel jeolojik oluşumlar.

Saklıkent Kanyonu

Prien antik kenti

Lagün

Büyük Menderes

Siz de yakın çevrenizdeki bildiğiniz benzer jeolojik unsurların değerlendirilmesi için, bunları bildirmelisiniz. Çünkü bir yörede jeoturizm faaliyetlerinin başlayıp geleneksel hale gelebilmesi için öncelikle bu faaliyetlere konu olacak alanların uzmanlarca belirlenmesi gerekiyor. Bildirilen alanlar, öncelikle envantere giriyor. Kayda değer bulunanların özellikleri üniversiteler, belediyeler, il özel idareleri veya derneklerce hazırlanacak projelerle belirleniyor. Örneğin Kula'daki (Manisa) “*Katakekaumene/Yanık Ülke Jeopark Projesi*” Avrupa Birliğinden destek alan bir proje. Bu proje Türkiye'den ve Avrupadan 5 yerel yönetim, 1 üniversite ve 1 sivil toplum örgütünün işbirliği ile yürütülen başarılı bir model. Projelerle özellikleri belirlenmiş alanlarda daha sonra, yaygın bir kitlesel eğitimi ve kamuoyu bilgilendirmesi yapıp seminerler verilerek bir değer algısı oluşturuluyor. Web sayfası, tanıtım CD'lerinin hazırlanması, jeolojik yürüyüş rotalarının ve fotoğraf noktalarının oluşturulması, yollar üzerine yönlendirici tabelaların konulması, el haritaları, el kitapları, tanıtım broşürleri ve posterlerin hazırlanması gibi yoğun bir çalışmadan sonra, bunların dağıtılıp tanıtılacağı ofislerin oluşturulması, panolar hazırlanması, eğitici turlar, okul gezileri ve geniş bir turist kitlesine ulaşmada izlenecek yöntemler gibi konular detaylandırılıyor.

Fikret Özcan

Mersin Mut / Sason kanyonu

Jeoturizm yoluyla turizm çeşitliliğinde farklı bir sayfa açılmış, yeni bir istihdam alanı yaratılmış, halkın kültürel ve sosyo-ekonomik gelişmişliğine katkıda bulunulmuş oluyor. Bu gelişme beraberinde sahiplenmeyi ve jeo-çeşitliliğin korunmasını getiriyor. Böylece, jeoturizm sürdürülebilir yerel kalkınmanın önemli bir ögesi haline geliyor.

Gümüşhane / Karaca mağarası

Yerel faaliyetler, kurumsal ve ulusal faaliyetlere destek veriyor. Böylece, ülkemizdeki alanların, uluslararası jeolojik miras ağındaki yerini alması için süreç başlatılmış oluyor. 2000 yılında kurulan Avrupa Jeoparklar Ağı'nın (EGN) temeli hedefi de bunu sağlamak. Ayrıca, Avrupa Birliği'nce desteklenen "*Leader IIC-Avrupa'da Jeoturizmin Gelişimi*" projesi kapsamında yerel turizm girişimcilerinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi de amaçlanıyor. Bu ağın faaliyetleri www.europeangeoparks.org adresli internet sitesinden duyuruluyor.

Avrupa Jeoparklar Ağı 2001 yılında UNESCO onayı almış. 2004 yılında da UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı'na (GGN) bağlı olarak yetki kazanmış. Böylece tüm dünyadan bilim adamları, uzmanlar, sivil toplum kuruluşları ve hükümet organlarını bir araya getiren küresel bir ortaklık oluşturulmuş. Bu ağın faaliyetleri de www.globalgeopark.org adresli internet sitesinden duyuruluyor.

Her önerilen alanın UNESCO listesine girme şansı yok. Şu anda dünya çapında, başvuru koşullarını sağlamış toplam 500 jeopark UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı'nda tescil edilme-yi bekliyor. Avrupa'dan sadece 17, Çin'den 11 alan tescil edilmiş. Yunanistan'da 17, Bulgaristan'da 11 jeopark varken, bunlardan sadece 3 tanesi UNESCO ağında yer alıyor.

Ülkemizde bu konudaki ilk faaliyetler, 2000 yılında Türkiye Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO) ile başlamış. Derneğin çalışmalarına www.jemirko.org.tr adresli internet sitesinden ulaşılabilir. Buradan alan önermesi de yapılabilir. Şimdiye kadar ülkemizden değişik başlıklarda toplam 230 alan belirlenmiş. Jemirko "Avrupa Jeolojik Mirası Koruma Birliği"nin de (ProGEO) üyesi. Bu birliğin çalışmalarını www.progeo.se adresli internet sitesinden izleyebilirsiniz. ProGEO'nun 1995 yılında başlayan çalışmalarının sonuncusu, 2009 yılında bitirilen Avrupa Jeolojik Mirası Koruma Kılavuzu (*Geo Heritage*) olmuş.

Jurkut Barhan

Kaçkar buzulu

Fikret Özkaplan

Gümüşhane / Karaca mağarası

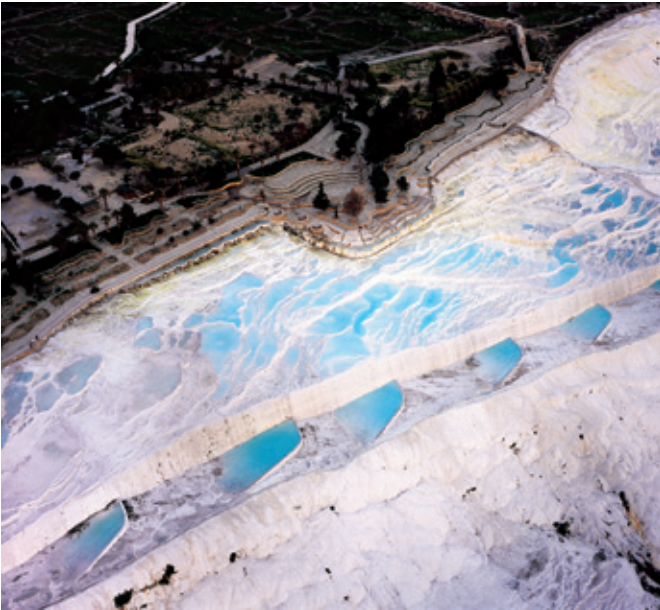
Fikret Özkaplan

Mersin Mut / fosil

Turgut Tarhan

Kaklık mağarası

Turgut Tarhan

Pamukkale traverten

Turgut Tarhan

Gölovası karstik

Turgut Tarhan

Salda gölü

Prof. Dr. Nurdan İnan, 1979'da Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 1983'te aynı bölümde yüksek lisans tezini verdi. 1980-83 yıllarında MTA Enstitüsü'nde çalıştı. 1983'te Cumhuriyet Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'ne araştırma görevlisi olarak girdi. Aynı üniversitede 1987'de doktor, 1991'de doçent ve 1997'de profesör oldu. 2000 yılından beri Mersin Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Bu kılavuzlarda henüz ülkemizden alanlar yok, çünkü uluslararası kurallara uygun “Çatı Liste” oluşturma çalışmaları devam ediyor. Gelişmiş ülkelerde bu listeler çok önceden hazırlanmış ve sürekli olarak güncelleniyor. Bu ülkelerde, jeolojik miras alanları çoktan jeoturizm faaliyetlerine açılmış. Örneğin Güney Alpler'deki Haute Provence (Fransa) alanı dünyada en çok turist çeken jeopark alanlarından biri. Oysa ülkemizde bu alanın neredeyse tıpatıp benzeri olan Mut Miyosen Havzası (Mersin) henüz öncelikli öneri alanı. Alanın Olba-Diokaiseria (Uzuncaburç), Korykos (Kızkalesi), Kanytelis (Kanlıdivane) gibi antik yerleşimlere de ev sahipliği yapmış olması, güneyinde muhteşem bir denizin bulunması jeolojik zenginliğini katmerlendiren unsurlar. Aynı şekilde Pelitcik (Çamlıdere-Ankara) Taşlaşmış Ağaç Ormanı'nın bir benzeri sadece Midilli Adası'nda (Yunanistan) var ve yıllardır binlerce turist tarafından ziyaret ediliyor.

MTA Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Doğa ve Çevre Derneği'nce hazırlanan “Türkiye Jeolojik Mirası Araştırma Projesi” konuya kurumsal katkı yapan diğer bir girişim. Bu proje, ülkemizin doğal anıt nitelikli jeolojik

oluşumlarının belirlenmesini, korunmasını, bunlardan jeolojik miras olanların tescil edilmesini ve jeoturizme kazandırılmasını amaçlıyor. Önce “Jeolojik Miras Veri Bankası” daha sonra “Ulusal Jeolojik Miras Envanteri Atlası” oluşturulması hedefleniyor.

Siz de jeolojik miras alan önerilerinizi www.mta.gov.tr adresli internet sitesi üzerinden yaparak projeye katkı verebilirsiniz.

“Ne kadar geç, o kadar erkendir”

Kaynaklar

Anonim, 2009, 62. Türkiye Jeoloji Kurultayı, Kültürel Jeoloji, Jeomiras ve Jeoturizm Oturumu, *Bildiri Özleri Kitabı-I*, 264-287.
Anonim, 2011, Toplum İçin Jeoloji, 64. Türkiye Jeoloji Kurultayı, *Bildiri Özleri Kitabı*, s. 309-325.
Gürler, G., Öztan, N.S. ve Gürler, M., 2006, Önerilen bir jeopark alanı; Orta Anadolu'da Karapınar. Geoparks 2006 Conference, Belfast, 17 th-21 st. September.
İnan, N., 2008, Jeolojik Miras ve Doğa Tarihi Müzeleri, *Bilim ve Teknik*, 493, 80-83.
İnan, N. ve İnan, S., 2010, Taşların Dili, “Bir Yol Hikayesi”, *Bilim ve Teknik*, 512, 40-47.
Zouros, N. ve Gümüş, E., Küresel Jeoparklar ve Avrupa Jeoparklar Ağı:

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Yer Mirasının Korunmasına Yönelik Küresel Bir Stratejiye Doğru, 2009, 62. Türkiye Jeoloji Kurultayı, *Bildiri Özleri Kitabı-I*, 272-273.
www.bugun.com.tr/haber-detay/99361-jurassic-park-i-aciliyor-haberi.aspx
www.europeangeoparks.org
www.globalgeopark.org
www.jemirko.org.tr
www.kula.bel.tr/upl/katakekaumeneBasinSunumu.ppt
www.mta.gov.tr/v1.0/daire_baskanliklari/jeolojik_miras/#
www.progeo.se